«Հաստատված է՝»
ՀՀ ոստիկանության կրթահամալիրի ակադեմիայի օպերատիվ-հետախուզական գործունեության և քրեագիտության ամբիոնի 31.08.2020թ-ի նիստում, արձանագրություն թիվ 1
ամբիոնի պետ, ոստիկանության գնդապետ Մ.Սեմերջյան

ՀՀ ՈՍՏԻԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԿՐԹԱՀԱՄԱԼԻՐ
ԱՌԱՐԿԱՅԱԿԱՆ ՆԿԱՐԱԳԻՐ

ԱՌԱՐԿԱՅԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	Դատական բժշկություն և դատական հոգեբուժություն
ԱՌԱՐԿԱՅԻ ԴԱՍԻՉ	
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Հեռակա ուսուցում
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Իրավագիտություն
ԱՄԲԻՈՆ	Օպերատիվ-հետախուզական գործունեության և քրեագիտության ամբիոն E-mail: OHGKRIM@mail.ru
ՀԵՂԻՆԱԿ/ՆԵՐ	Ս. Ասլանյան Հեռախոս 091-40-27-30 aslanyan.sona71@gmail.com
ՈՒՍ.ՏԱՐԻ/ԿԻՍԱՄՅԱԿ	5-րդ կուրս, 1-ին կիսամյակ
ԿՐԹԱԿԱՆ ԱՍՏԻՃԱՆ	բակալավր

ԿՐԵԴԻՏՆԵՐ	
ԴԱՍԱԺԱՄԵՐԻ ԲԱՇԽՈՒՄ ԵՎ ՍՈՎՈՐՈՂՆԵՐԻ ՀԵՏ ՏԱՐՎՈՂ ԱԽԱՏԱՆՔՆԵՐ	«Դատական բժշկություն և դատական հոգեբուժություն» դասընթացի ընդհանուր ծավալը կազմում է 4 ժամ, որից 2 ժամ սեմինար, 2 ժամ գործնական: Ինքնուրույն աշխատանքի համար նախատեսված ժամերին սովորողը կատարում է գրականության ընթերցում և մշակում, վերլուծական, հետազոտական աշխատանք, լրացնում է ձևաթղթեր, դասախոսի հանձնարարությամբ կարող է գրել ռեֆերատներ, պատրաստվում է հաջորդ դասին: Լսարանային դասերը կայանում են շաբաթը երկու անգամ՝ 80 րոպե տևողությամբ:
ՄՈՒՏՔԱՅԻՆ ՊԱՀԱՆՋՆԵՐ	Դասընթացը կառուցվում է «Կրիմինալիստիկա» և «Քրեական դատավարություն» դասընթացների իմացության վրա:
ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ	«Դատական բժշկություն և դատական հոգեբուժություն» դասընթացի շրջանակներում ուսումնասիրվում են դատական բժշկության հիմնարար խնդիրները, դատաբժշկական փորձաքննության դատավարական և կազմակերպչական հիմունքները:
ՆՊԱՏԱԿ **ԽՆԴԻՐ/ՆԵՐ**	Դասընթացի նպատակն է սովորողներին հաղորդել գիտելիքներ և ձևավորել կարողություններ դատական բժշկության հիմնարար խնդիրների, դատաբժշկական փորձաքննության դատավարական և կազմակերպչական հիմունքների վերաբերյալ: Դասընթացի խնդիրներն են՝ 1) ներկայացնել դատական բժշկության հիմնարար խնդիրները, 2) ներկայացնել դատաբժշկական փորձաքննության դատավարական և կազմակերպչական հիմունքները:

ԿՐԹԱԿԱՆ ԵԼՔԱՅԻՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐ ***Կարողանա՝***		1) սահմանել կենդանի անձանց դատաբժշկական փորձաքննության ընդհանուր դրույթները 2) տարբերակել առողջության քայքայումը և մահը սուր թթվածնային անբավարությունից, ֆիզիկական գործոնների և թունավոր նյութերի ազդեցությունից 3) ներկայացնել դատաբժշկական փորձաքննության դատավարական և կազմակերպչական հիմունքները, 4) ներկայացնել վնասվածքների բժշկական բնութագիրը, դրանց դասակարգումը՝ կախված ծագման մեխանիզմից, 5) ներկայացնել հրազենային վնասվածքների դատաբժշկական փորձաքննության առանձնահատկությունները: 6) ճիշտ նկարագրել կախումը, օղով և ձեռքերով խեղդումը, ջրահեղձումը, 7) դասակարգել թունավորումները, թույների ներգործության պայմանները: 8) ճիշտ բնորոշել մարմնական վնասվածքների ծանրության աստիճանների չափորոշիչները, 9) թվարկել և բացատրել է իրեղեն ապացույցների դատաբժշկական ուսումնասիրության օբյեկտները: 10) տարբերել վաղ և ուշ դիակային երևույթները. 11) բացատրել դատաբժշկական փորձագետի պարտադիր մասնակցություն պահանջող քննչական գործողությունների կատարման առանձնահատկությունները:
ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ		
Հիմնական		1) «Դատական բժշկություն» Վարդանյան Շ.Տ. Երևան 2010թ. 2) «Դատական բժշկություն» Մուսաելյան Վ.Տ. Երևան 2010թ.
Լրացուցիչ		1) «Судебная медицина и психиатрия» А.В.Датий 2009г. 2) «Судебная медицина в вопросах и ответах» В.И.Акоиев 2012г.

ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐԸ ԵՎ ԿՇԻՌ		Ընթացիկ ստուգման ձևը ստուգարք	
ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՍԱՆԴՂԱԿ		Գնահատման արդյունարար միավոր	Գնահատականը տառանշումով
			ստուգված
			չստուգված
			չներկայացած
ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՉԱՓԱՆԻՇՆԵՐ / ՄԵԽԱՆԻԶՄՆԵՐ		Սովորողը դասընթացից կարող է հանդես բերել մինչև 100% (ստուգված) առաջադիմություն: Սովորողների գիտելիքները, ունակությունները և հմտությունները գնահատվում են «Գերազանց», «Լավ», «Բավարար» և «Անբավարար» կամ «Ստուգված» կամ «Չստուգված»: Սովորողների գիտելիքները գնահատվում են հետևյալ չափանիշներով՝ ա) «Գերազանց», եթե ունկնդիրը խոր և հիմնավոր է յուրացրել ամբողջ ծրագրային նյութը, սպառիչ, հաջորդական, գրագետ ու տրամաբանորեն կառուցված է շարադրում այն, նյութը սերտորեն կապում է ոստիկանու-	

		թյան ծառայության խնդիրների հետ, չի դժվարանում պատասխանել, երբ ձևափոխվում է առաջադրանքը, ազատորեն լուծում է խնդիրներն ու կատարում գործնական առաջադրանքները, ճիշտ է հիմնավորում ընդունած որոշումները, ընդունակ է ինքնուրույն ընդհանրացնել և շարադրել նյութը՝ սխալներ թույլ չտալով. բ) «Լավ», եթե սովորողը հիմնավոր գիտի ծրագրային նյութը, գրագետ է և ըստ էության շարադրում է այն, հարցին պատասխանելիս թույլ չի տալիս էական անճշտություններ, կարողանում է ճիշտ կիրառել տեսական դրույթները, գործնական առաջադրանքները կատարելիս տիրապետում է անհրաժեշտ ունակությունների ու հմտությունների. գ) «Բավարար», եթե սովորողը յուրացրել է միայն հիմնական նյութը, բայց չգիտի դրա առանձին մանրամասները, թույլ է տալիս անճշտություններ, ոչ ճիշտ ձևակերպումներ, խախտում է ուսումնական նյութի շարադրման հաջորդականությունը և դժվարանում է կատարել գործնական առաջադրանքները. դ) «Անբավարար», եթե սովորողը չգիտի ծրագրային նյութի զգալի մասը, թույլ է տալիս էական սխալներ, չի կարողանում կատարել գործնական առաջադրանքներն ու լուծել խնդիրները:
ԱՅԼ ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ		
		Դասապլանի որևէ փոփոխություն նախօրոք կտեղեկացվի սովորողին:
Ներկայություն		Սովորողի դասերին ներկայությունը բխում է նրա իսկ շահերից, քանի որ ներկայությունը ենթադրում է ունկընդրում, մասնակցություն քննարկումներին, չհասկացված կամ վատ հասկացված խնդիրների պարզաբանում, ինքնուրույն և գործնական աշխատանքների հանձնում: Սովորողն այս դեպքում հնարավորություն է ունենում լսել ոչ միայն ծրագրային նյութը, այլև մասնակցել քննարկումներին, բանավեճերին, անել ինքնուրույն դատողություններ և հայտնել սեփական տեսակետը:
Գրավոր աշխատանքներին ներկայացվող պահանջներ		Գրավոր աշխատանքների ժամանակ արգելվում է ծածկագրերից օգտվելը: Ծածկագրի հայտնաբերման դեպքում աշխատանքը գնահատվում է զրո միավոր:
Ինքնուրույն և գործնական աշխատանքներ		Ինքնուրույն և գործնական աշխատանքները անհրաժեշտ է կատարել առանց կողմնակի միջամտության և հանձնել դրանք նշված ժամանակահատվածում: Ինքնուրույն աշխատանքում արգելվում է գրագողությունը: Այլոց մտքերը օգտագործելու դեպքում սովորողը պարտավոր է նշել աղբյուրը ըստ ընդունված ակադեմիական ձևաչափի:

ԹԵՄԱՏԻԿ ՏՐՈՀՄԱՆ ՔԱՐՏԵԶ

Թեմա 1 **Դատական բժշկության ընդհանուր հիմունքները, վնասվածքների տեսակները, թունավորում և մահ: Կենդանի անձանց դատաբժշկական փորձաքննություն** **(2 ժամ սեմինար)**	
Թեմայի հարցերը	**Դասավանդման և գնահատման մեթոդաբանություն**
1) Դատական բժշկություն առարկա, դատաբժշկական ծառայության դատավարական և կազմակերպչական հիմունքները, դեպքի և դիակի հայտնաբերման վայրի զննում, դատաբժշկական փաստաթղթերի կազմման կանոնները: 2) Վնասվածքների տեսակները և դատաբժշկական փորձաքննությունները: 3) Կախում, խեղդում օղով, խեղդում ձեռքերով և ջրահեղձություն: 4) Թույնի ներմուծում, նրա ազդեցության պայմանները և թունավորումների դասակարգումը: 5) Մահվան փաստի հաստատումը և դատաբժշկական փորձաքննություն: 6) Փորձաքննության տեսակները, օբյեկտները և եղանակները, դատաբժշկական փորձագետի իրավունքներն ու պարտականությունները: 7) Մարմնական վնասվածքների ծանրության աստիճանի որոշումը և դատաբժշկական փորձաքննությունները: 8) Վնասվածքները և մահը տարբեր տեսակի ներգործությունից: 9) Իրեղեն ապացույցների հայտնաբերման, վերցման և ուղարկման կարգը և դատաբժշկական փորձաքննության առանձնահատկությունները:	Հարցեր 1-9 անցկացվում է սեմինար պարապմունք, քննարկվում են սովորողների մոտ առաջացած խնդրահարույց հարցերը:

Թեմա 2 **Դատական հոգեբուժության առարկան, խնդիրները, հոգեկան հիվանդությունների ախտանշանները վնասվածքներ, փսիխոզներ, ալկոհոլամոլություն, թմրամոլություն և դատահոգեբուժական փորձաքննության առանձնահատկությունները** **(2 ժամ գործնական)**	
Թեմայի հարցեր	**Դասավանդման և գնահատման մեթոդաբանություն**
1) Դատական հոգեբուժության առարկան, խնդիրները և դատահոգեբուժական փորձաքննությունների տեսակները: 2) Հոգեկան հիվանդությունների ախտանշանները, ընկալում, ընկալման խանգարումներ, հիշողություն, հիշողության խանգարումներ, ուշադրություն, ուշադրության խանգարումներ, մտածողություն, մտածողության խանգարումներ, հուզակամային ոլորտի խանգարումներ, բնականություն, բանականության խանգարումներ, գիտակցության խանգարումներ: 3) Էպիլեպսիա, հոգեախտաբանական նշանները և փորձաքննության առանձնահատկությունները: 4) Շիզոֆրենիա, հոգեախտաբանական նշանները, դատահոգեբուժական փորձաքննության առանձնահատկությունները և հիվանդների հետ տարվող աշխատանքների առանձնահատկությունները: 5) Ռեակտիվ պսիխոզներ, աֆեկտիվ-շոկային ռեակցիաներ, ձգձգվող ռեակտիվ պսիխոզներ, կլինիկակական դրսևորումները, նեվռոզներ, ձևերը, դատահոգեբուժական փորձաքննության առանձնահատկությունները:	Հարցեր 1-8 անցկացվում է գործնական պարապմունք, քննարկվում են սովորողների մոտ առաջացած խնդրահարույց հարցերը և գործնականում ցուցադրվում է հիվանդության կլինիկական դրսևորումները:

6) Նախածերունական և ծերունական պսիխոզներ, կլինիկական դրսևորումները, դատահոգեբուժական փորձաքննության առանձնահատկությունները: 7) Ալկոհոլամոլություն, հոգեախտաբանական նշանները և դատահոգեբուժական փորձաքննության առանձնահատկությունները: 8) Թմրամոլության ձևերը, կլինիկական դրսևորումները, թունամոլություն, դատահոգեբուժական առանձնահատկությունները:	

ՀԱՐՑԱՇԱՐ

ՀՀ ոստիկանության կրթահամալիրի ակադեմիայի հեռակա ուսուցման ֆակուլտետի բակալավրիատի 5-րդ կուրսի «Դատական բժշկություն և դատական հոգեբուժություն» առարկայի ստուգարքի

1. Դատական հոգեբուժության և դատական բժշկության առարկան և խնդիրները:
2. Դատահոգեբուժական և դատաբժշկական փորձաքննության տեսակները ու կարգը:
3. Բժշկական բնույթի հարկադրանքի միջոցների կիրառման կարգը:
4. Ընկալման և հիշողության խանգարումներ:
5. Բանականության և մտածողության խանգարումներ:
6. Հուզական և կամային ոլորտի խանգարումներ:
7. Գիտակցության խանգարումներ:
8. Շիզոֆրենիայի հոգեախտաբանական նշանները:
9. Շիզոֆրենիայի ընթացքի հիմնական ձևերը: Շիզոֆրենիայով տառապող հիվանդների դատահոգեբուժական գնահատականը:
10. Մանիակալ-դեպրեսիվ պսիխոզի փուլերը, առանձնահատկությունները, տևողությունը, դատահոգեբուժական գնահատականը:
11. Էպիլեպսիայի կլինիկալ հիվանդների դատահոգեբուժական գնահատականը:
12. Գանգուղեղային վնասվածքներ, դատահոգեբուժական գնահատականը:
13. Ալկոհոլամոլություն, փուլերը, դատահոգեբուժական գնահատականը:
14. Հարբածության տեսակները, ախտաբանական հարբածություն:
15. Թմրամոլություն, թմրամոլության կլինիկական ձևերը, դատահոգեբուժական գնահատականը:
16. Թունամոլություն, դատահոգեբուժական գնահատականը:
17. Նեվրոզներ և ռեակտիվ պսիխոզներ, դատահոգեբուժական գնահատականը:
18. Նախաձերունական և ծերունական պսիխոզներ, դատահոգեբուժական գնահատականը:
19. Դատական բժշկություն առարկան, խնդիրներ:
20. Դատաբժշկական ծառայության դատավարական և կազմակերպչական հիմունքները:
21. Փորձաքննության տեսակները, օբյեկտները և եղանակները:
22. Կենդանի անձանց դատաբժշկական փորձաքննություն:
23. Մարմնական վնասվածքների ծանրության աստիճանի որոշումը:
24. Դատաբժշկական վնասվածքաբանություն, հասկացողություն վնասվածքի մասին, նրա տեսակները:
25. Փոխադրամիջոցներից առաջացած վնասվածքներ:
26. Ավտովթարից առաջացած վնասվածքների դատաբժշկական փորձաքննությունը:
27. Մոտոցիկլետային վնասվածք:
28. Երկաթուղային փոխադրամիջոցից ծագած վնասվածքների փորձաքննությունը:
29. Օդային աղետներից ծագած վնասվածքներ:
30. Բութ գործիքներից առաջացած վնասվածքներ, բարձունքից վայր ընկնելուց առաջացած վնասվածքների դատաբժշկական փորձաքննությունը:

31. Հրազենային վնասվածքներ:

32. Կրակոցի հեռավորության որոշումը: Ընդհուպ կրակոց:

33. Կրակոց մոտիկ տարածությունից: Կրակոց հեռու տարածությունից:

34. Կրակոցի ուղղության որոշումը:

35. Մեխանիկական շնչահեղձում:

36. Կախում:

37. Խեղդում օդով:

38. Խեղդում ձեռքերով:

39. Շնչական անցքերի փակումը փափուկ իրերով: Շնչական ուղիների փակումը օտար մարմիններով:

40. Շնչական ուղիների փակումը հեղուկներով /ջրահեղձում/:

41. Արտաքին միջավայրի ֆիզիկական ներգործությունից առաջացած վնասվածքների դատաբժշկական փորձաքննություն:

42. Հասկացողություն թույնի և թունավորման մասին: Թույնի ներմուծման և ազդեցության պայմանները:

43. Իրեղեն ապացույցների դատաբժշկական փորձաքննություն:

44. Մահվան փաստի հաստատումը, մահվան առանձնային հաստատող նշանները:

45. Մահվան դատաբժշկական դասակարգումը, բռնի և ոչ բռնի մահ:

46. Դիակային երևույթներ:

47. Վաղ դիակային երևույթներ:

48. Ուշ դիակային երևույթներ:

49. Անհայտ անձանց դիակների դատաբժշկական փորձաքննության առանձնահատկությունները:

50. Մասնատված դիակների և ոսկրային մնացորդների դատաբժշկական փորձաքննության առանձնահատկությունները:

51. Արտաշիրիմում: Էքսգումացիա: Հանկարծամահություն: